

особливо стосовно відчуження їх спільного майна, здійснення щодо нього інших правомочностей, що обумовлено специфікою шлюбно-сімейного статусу подружжя. Ці та інші особливості майнових та особистих відносин між подружжям врешті і зумовлюють необхідність встановлення спеціального правового режиму їх майна та здійснення ними щодо цього майна правомочностей.

Література

1. Оніщенко О. В. Сімейне право: Навч. посіб. / О. В. Оніщенко. – К.: Вид-во Національного авіаційного університету «НАУ-друк», 2009. – 96 с.
2. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 ч. / За заг. ред. Я. М. Шевченко. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – Ч. 1. – 692 с.
3. Сімейне право України: Підручник / За ред. В. С. Гопанчука. – К.: Істина, 2003. – 304 с.

УДК 347.61.64

Белуга Ю. М., старший викладач,
Шевченко Т. М., студент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ

Серед комплексу загальних правових питань у контексті вдосконалення соціальної політики України важливим є з'ясування природи «права спільної сумісної власності подружжя». Це зумовлює необхідність аналізу законодавчих норм для виявлення неузгодженостей між спільною й частковою спільною власністю, тому що це має велике значення для правильного і однозначного застосування Сімейного кодексу України. Питання спільної сумісної власності досліджували такі науковці, як Жилінкова І., Гриняк А., Борисова В., Баранова Л., Ромовська З., Новахатська Я. Однак правозастосовна практика виявила цілий комплекс питань, які в подальшому необхідно врегулювати.

Спільне володіння є специфічним правовим явищем, що характеризується множинністю суб'єктів стосовно об'єкта власності. Окрім законодавчо визначених випадків, Сімейний кодекс України встановив принцип спільності придбаного в період шлюбу майна.

Згідно зі ст. 60 СКУ, майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові на правах спільної сумісної власності незалежно від того, чи мав один із них самостійний заробіток (дохід) [1, с. 284]. Тому поняття спільності не поширюється на майно, придбане до шлюбу або після його розриву.

Найбільш поширеним випадком виникнення спільної сумісної власності є спільна власність подружжя. Згідно зі ст. 60 СКУ, що відповідає ч. 3 ст. 368 Цивільного кодексу України, майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині й чоловікові на правах спільної сумісної власності. В основі цієї норми закладено принцип, що спільність майна чоловіка та дружини є необхідною умовою для міцності шлюбу. Можна по-різному ставитися до цієї позиції, однак слід звернути увагу на фактичну абсолютність норми спільності майна подружжя, що, на наш погляд, не відповідає сучасним реаліям життя. Крім того, проблемною залишається модель регулювання відносин спільної власності подружжя на стадії реалізації ним майна чи його переведення із спільної сумісної в часткову власність тощо.

Профільне законодавство України визначає об'єктами права спільної сумісної власності подружжя будь-які речі, за винятком тих, що виведені з цивільного обігу [1, с. 285]. При цьому в науковій літературі підкреслюється неможливість формування вичерпного переліку об'єктів спільної власності.

Стаття 68 Сімейного кодексу визначає, що розірвання шлюбу не припиняє права спільної сумісної власності на майно, нажите під час шлюбу. Проблеми з відокремленням «подружньої частки» і спадкового майна можуть виникнути в разі смерті одного з подружжя. Частка у спільній сумісній власності того з подружжя, хто помер, належить до спадщини та спадкується на загальних підставах.

Аналіз норм Цивільного кодексу свідчить, що законодавець унормовує існування лише тоді, коли співвласники мають можливість або постає необхідність визначити свої частки, наприклад, унаслідок розлучення, що призводить до перетворення спільної сумісної власності на спільну часткову власність.

На відміну від підстав виникнення спільної часткової власності, законодавство чітко визначає випадки виникнення спільної сумісної власності. Остання вважається спільною частковою власністю, якщо іншого не передбачено законом або договором [5].

Отже, спільна сумісна власність, на відміну від спільної часткової, може виникати лише у випадках, передбачених законом або договором. Ні Цивільний кодекс, ні інші законодавчі акти не передбачають такої підстави її виникнення, як успадкування частки в спільній сумісній власності.

Отже, сімейне законодавство України визначає об'єктами права спільної сумісної власності подружжя будь-які речі та майно, за винятком тих, що виведені з цивільного обігу.

За змістом ст. 177 ЦКУ, об'єктами цивільних прав є речі, гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, послуги, результати робіт,

інтелектуальної чи творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні чи нематеріальні блага.

Література

1. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар [3-тє вид., перероб. і доп.] / З. Ромовська. – К.: Правова єдність. – 2009. – 432 с.
2. Поліщук Л. Форми права власності за законодавством України / Л. Поліщук // Віче. – 2011. – № 14. – С. 13-16.

УДК 347.426.6

Биркович О. І., к.ю.н., доцент,
Ужгородський національний університет, м. Ужгород, Україна

ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ІЗ ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ

Актуальність теми відшкодування шкоди, на думку Заїки Ю. О., обумовлюється тим, що виконання зобов'язань із заподіяння шкоди є важливим засобом охорони економічних засад країни, оскільки надають можливість захистити і відновити в більшості випадків порушене право власності, яке становить основу будь-якого класового суспільства. Водночас стягнення матеріального відшкодування в порядку цивільного судочинства не виключає можливість застосування до заподіювача шкоди заходів дисциплінарного, адміністративного та кримінального покарання, що сприяє отриманню своєрідного морального задоволення особою, якій заподіяна шкода [3].

Сьогодні, в юридичній науці більшістю вчених-цивілістів реалізація деліктного зобов'язання розглядається як форма відповідальності. Останню можна визначити як обов'язок особи нести передбачені нормами права негативні наслідки за вчинення правопорушення, що проявляються в позбавленні правопорушника майнових прав (благ) на користь потерпілого [1, с. 49]. Але існують також інші точки зору щодо того факту, чи є реалізація деліктного зобов'язання видом відповідальності, чи ні. Аргументами точки зору про те, що деліктне зобов'язання взагалі не є видом відповідальності, є посилання на ст. 11 ЦК, яка розглядає заподіяння шкоди не як передумову відповідальності, а як підставу виникнення цивільних прав та обов'язків (зобов'язання), що дозволяє визнати її регулятивною (правоустановчою) нормою.

Ідея відповідальності не лише за заподіяну шкоду, а навіть за створення небезпеки завдання такої шкоди була реалізована ще в римському приватному праві. Так, за преторським едиктом (*edictum de positum*) встановлювалася відповідальність за просте створення небезпеки для перехожих: якщо на даху чи на карнизі, що виступав над місцем, де